

Posolstvo Svätého Otca Františka
na Svetový deň modlitieb za starostlivosť o stvorenstvo

1. september 2023

Drahí bratia a sestry!

„Nech prúdi spravodlivosť a pokoj“ je témou tohtoročného ekumenického Mesiaca stvorenstva, ktorá je inšpirovaná slovami proroka Amosa: „*Radšej nech prúdi právo ako voda a spravodlivosť ako stály potok*“ (5, 24).

Tento expresívny Amosov obraz nám hovorí, čo si Boh želá. Boh chce, aby vládla spravodlivosť, ktorá je pre náš život – ako detí stvorených na Boží obraz – rovnako dôležitá ako voda pre naše fyzické prežitie. Táto spravodlivosť sa musí objaviť tam, kde je to potrebné, nesmie sa skrývať príliš hlboko alebo sa rozplynúť ako vyparujúca sa voda skôr, než nás mohla posilniť. Boh chce, aby sa každý snažil byť spravodlivý v akejkoľvek situácii, aby sme sa vždy usilovali žiť podľa jeho zákonov, a tak umožnili životu rozkvitnúť v plnosti. Keď hľadáme najprv Božie kráľovstvo (porov. *Mt 6, 33*) a udržiavame správny vzťah s Bohom, ľuďmi a prírodou, potom spravodlivosť a pokoj môžu prúdiť ako nevyčerpatel'ný prúd čistej vody, ktorá živí ľudstvo a všetko stvorenstvo.

Počas krásneho letného dňa v júli 2022 som o týchto témach meditoval na svojej púti na brehu Jazera sv. Anny v kanadskej provincii Alberta. Toto jazero bolo a je pútnickým miestom mnohých generácií pôvodných obyvateľov. Pri tej príležitosti som za zvuku tamburín povedal: „Koľko srdc sem prišlo – túžiacich a zadychčaných, obt'ážených bremenami života – a našlo pri týchto vodách útechu a silu ísť ďalej! Aj tu uprostred stvorenstva môžeme začuť iný tlkot, materinský tlkot zeme. A tak, ako je tlkot srdc detí už od lona matky v súlade s rytmom jej srdca, rovnako aj my, aby sme rástli ako ľudské bytosti, potrebujeme rytmus nášho života zosúladiť s rytmom stvorenstva, ktoré nám dáva život“.¹

V tomto Mesiaci stvorenstva sa zamyslime nad týmito údermi srdca: nad údermi nášho srdca, srdc našich matiek a starých matiek, nad údermi srdca stvorenstva a nad údermi srdca Boha. Dnes nie sú v harmónii, netlčú spolu v spravodlivosti a pokoji. Príliš mnohým je zabránené piť z tejto mocnej rieky. Preto vypočujme výzvu, aby sme sa postavili na stranu obetí environmentálnej a klimatickej nespravodlivosti a ukončili túto nezmyselnú vojnu proti stvorenstvu.

¹ *Homília pri Jazere sv. Anny, Kanada, 26. júl 2022.*

Dôsledky tejto vojny vidíme na mnohých vysychajúcich riekach. „Vonkajšie púšte sa vo svete množia, pretože vnútorné púšte sa stali takými obrovskými,“ povedal raz Benedikt XVI.² Dravý konzumizmus, poháňaný sebeckým srdcom, narúša kolobeh vody na našej planéte. Bezuzdné využívanie fosílnych palív a výrub lesov spôsobujú zvyšovanie teploty a veľké suchá. Desivý nedostatok vody čoraz viac postihuje naše domovy, od malých vidieckych obcí až po veľké metropoly. Okrem toho dravý priemysel vyčerpáva a znečisťuje naše zdroje pitnej vody extrémnymi postupmi, ako je hydraulické štiepenie pri ťažbe ropy a plynu, nekontrolované megaprojekty ťažby a intenzívny chov zvierat. „Sestra voda“, ako ju nazýva svätý František, sa drancuje a premieňa na „tovar podliehajúci zákonom trhu“ (enc. *Laudato si'*, 30).

Medzivládny panel OSN pre zmenu klímy (IPCC) uvádza, že naliehavé opatrenia v oblasti klímy môžu zabezpečiť, že nepremeškáme príležitosť vytvoriť udržateľnejší a spravodlivejší svet. Môžeme a musíme zabrániť najhorším dôsledkom. „Je veľa toho, čo možno urobiť!“ (*tamže*, 180), ak sa ako mnohé potoky a riečky nakoniec spojíme do mohutnej rieky, ktorá bude zavlázať život našej nádhernej planéty a našej ľudskej rodiny po ďalšie generácie. Spojme sa a podniknime odvážne kroky, aby spravodlivosť a pokoj mohli prúdiť po celej zemi.

Ako môžeme prispieť k mohutnej rieke spravodlivosti a pokoja v tomto Mesiaci stvorenia? Čo môžeme, najmä ako kresťanské cirkvi, urobiť na obnovu nášho spoločného domova, aby opäť prekypoval životom? Musíme sa rozhodnúť zmeniť svoje *srdcia*, svoj *životný štýl* a *verejnú politiku*, ktorá riadi naše spoločnosti.

Prvý spôsob, ktorým môžeme prispieť k tejto mocnej rieke, je premena vlastného *srdca*. To je nevyhnutné na akúkoľvek ďalšiu zmenu. Ide o „ekologické obrátenie“, ku ktorému nás vyzýval svätý Ján Pavol II.: o obnovu nášho vzťahu k stvoreniu, aby sme ho už nepovažovali len za úžitkový predmet, ale aby sme si ho vážili ako posvätný dar Stvoriteľa. Uvedomme si, že holistický prístup si vyžaduje, aby sme praktizovali ekologickú úctu v štyroch smeroch: voči Bohu, voči našim dnešným i budúcim bratom sa sestrám, voči celej prírode a voči sebe samým.

Pokiaľ ide o prvý z týchto rozmerov, Benedikt XVI. označil za naliehavé pochopiť, že stvorenie a vykúpenie sú navzájom neoddeliteľné: „Vykupiteľ je Stvoriteľ, a ak nebudeme ohlasovať Boha v celej jeho veľkosti ako Stvoriteľa a Vykupiteľa, odvádzame pozornosť aj od vykúpenia“.³ Stvorenie sa vzťahuje na tajomný a veľkolepý Boží *čin*, ktorým stvoril túto

² *Homília pri príležitosti slávnostného nastúpenia do služby na Petrovom stolci*, 24. apríl 2005.

³ Diskusia v katedrále v Bressanone, 6. august 2008.

majestátnu a krásnu planétu a tento vesmír z ničoho, a tiež na výsledok tohto činu, ktorý stále trvá a ktorý prežívame ako nevyčerpatel'ný *dar*. Pripomínajme si počas liturgie a osobnej modlitby vo „veľkej katedrále stvorenia“⁴ tohto Veľkého umelca, ktorý vytvára toľko krásy, a uvažujme o tajomstve jeho láskyplného rozhodnutia stvoriť vesmír.

Po druhé, prispějme k toku tejto mohutnej rieky tým, že zmeníme náš *životný štýl*. Vychádzajúc z vd'ačného obdivu k Stvoriteľovi a stvorenstvu, kajajme sa za svoje „ekologické hriechy“, ako nás napomína môj brat, ekumenický patriarcha Bartolomej. Tieto hriechy škodia prírode a tiež našim bratom a sestram. S pomocou Božej milosti si osvojme životný štýl s menším množstvom odpadu a zbytočnej spotreby najmä tam, kde ide o toxické a neudržateľné výrobné procesy. Buďme čo najopatrnejší pri svojich zvykoch a ekonomických rozhodnutiach, aby sa všetci mali lepšie: naši blížni, nech sú kdekoľvek, a tiež deti našich detí. Spolupracujme na trvalom Božom stvorení prostredníctvom pozitívnych rozhodnutí: čo najšetrnejším využívaním zdrojov, praktizovaním radostnej triezvosti, likvidáciou a recykláciou odpadu a používaním čoraz dostupnejších výrobkov a služieb, ktoré sú ekologicky a sociálne zodpovedné.

Aby táto mohutná rieka mohla ďalej tiecť, musíme zmeniť *verejnú politiku*, ktorá riadi našu spoločnosť a formuje životy dnešnej a budúcej mládeže. Hospodárske politiky, ktoré uprednostňujú nehorázne bohatstvo pre niekoľkých a ponížujúce podmienky pre mnohých, znamenajú koniec pokoja a spravodlivosti. Je zrejme, že najbohatšie národy nahromadili „ekologický dlh“ (*Laudato si'*, 51).⁵ Svetoví lídri, ktorí sa zúčastnia na summite COP28, ktorý sa má konať v Dubaji od 30. novembra do 12. decembra tohto roku, musia počúvať vedcov a začať rýchlu a spravodlivú transformáciu s cieľom ukončiť éru fosílnych palív. Podľa záväzkov Parížskej dohody o obmedzení rizika globálneho otepľovania je nezmyselné umožniť pokračovanie prieskumu a rozširovania infraštruktúry fosílnych palív. Pozdvihnime hlas, aby sme zastavili túto nespravodlivosť voči chudobným a našim deťom, ktoré budú trpieť najhoršími dôsledkami zmeny klímy. Vyzývam všetkých ľudí dobrej vôle, aby konali v súlade s týmito usmerneniami ohľadom spoločnosti a prírody.

Ďalšia paralelná perspektíva súvisí so špecifickým záväzkom Katolíckej cirkvi ohľadom synodality. Tento rok sa ukončenie Mesiaca stvorenstva na sviatok svätého Františka 4. októbra zhoduje s otvorením synody o synodalite. Podobne ako rieky, ktoré sú napájané tisíckami drobných potôčikov a väčších tokov, aj synodálny proces, ktorý sa začal v

⁴ *Posolstvo na Svetový deň modlitieb za ochranu stvorenstva*, 21. júl 2022.

⁵ „Existuje skutočný ‚ekologický dlh‘ predovšetkým medzi Severom a Juhom, spojený s obchodnou nerovnováhou, ktorá má vplyv na životné prostredie, ako aj s neúmerným využívaním prírodných zdrojov, ku ktorému historicky dochádza v niektorých krajinách“ (*Laudato si'*, 51).

októbri 2021, pozýva všetkých, ktorí sa na ňom na osobnej a komunitnej úrovni podieľajú, aby sa spojili do majestátnej rieky reflexie a obnovy. Celý Boží ľud je vítaný, aby sa zapojil do tejto cesty dialógu a synodálneho obrátenia.

Podobne ako povodie rieky s mnohými veľkými i malými prítokmi aj Cirkev je spoločenstvom mnohých miestnych cirkví, náboženských spoločenstiev a združení, ktoré sa napájajú rovnakou vodou. Každý prameň pridáva svoj jedinečný a nenahraditeľný príspevok, až kým sa všetky nevlejú do obrovského oceánu Božej milosrdnej lásky. Tak ako je rieka prameňom života pre prostredie, ktoré ju obklopuje, aj naša synodálna Cirkev musí byť prameňom života pre spoločný dom a všetkých, ktorí v ňom žijú. A tak ako rieka dáva život všetkým druhom zvierat a rastlín, tak aj synodálna Cirkev musí dávať život rozsievaním spravodlivosti a pokoja na každom mieste, kam príde.

V júli 2022 som si v Kanade spomenul na Galilejské jazero, kde Ježiš uzdravil a potešil toľkých ľudí a kde ohlásil „revolúciu lásky“. Dozvedel som sa, že Jazero sv. Anny je tiež miestom uzdravenia, útechy a lásky; miestom, ktoré „nám pripomína, že bratstvo je pravé, ak spája tých, ktorí sú od seba vzdialení; že posolstvo jednoty, ktoré nebo posielala na zem, sa nebojí rozdielov a pozýva nás k spoločenstvu, k spoločenstvu v rozdielnosti, aby sme znova začali pospolu, pretože všetci – všetci! – sme pútnici na ceste“⁶.

Ako Kristovi nasledovníci v tomto Mesiaci stvorenstva žime, pracujme a modlime sa na našej spoločnej synodálnej ceste, aby náš spoločný domov opäť oplýval životom. Nech Duch Svätý znovu dýchne na vody a nech nás vedie, aby sme „obnovili tvár zeme“ (porov. Ž 104, 30).

V Ríme pri sv. Jánovi v Lateráne 13. mája 2023

FRANTIŠEK

⁶ *Homília pri Jazere sv. Anny, Kanada, 26. júl 2022.*